

Paulina Marzol

E.W. rok III(dzienne)

PWSZ Konin

Refleksja nad organizacją pracy w grupach

Praca grupowa jako jedna z form pracy uczniów na zajęciach jest trudna w organizacji i prawidłowym przeprowadzeniu. Budując, bowiem scenariusz zajęć integrujących, w którym zamierzałam wprowadzić pracę w grupach nurtowało mnie wiele pytań i wątpliwości. Przedstawiam tu, więc refleksje wynikające z mojego skromnego doświadczenia i przemyśleń dotyczących zajęć przeprowadzonych tą formą pracy.

Co daje praca w grupach?

1.Uczniowie uzdolnieni mogą prezentować swój zasób wiadomości i umiejętności bez skupiania na sobie uwagi całej klasy. Podopieczni często obawiają się pokazania wszystkich swoich umiejętności, bojąc się, że inni stwierdzą, że się "popisuje" lub, że jest "pupilką nauczyciela". Praca w grupach rozwiązuje tę kwestię w zarodku. Uczniowie zdolni doceniani są przez innych, gdyż występują jako wartościowa pomoc, a nie jako rywale. Zauważyłam, że w takich warunkach uczniowie chętnie uczą się od swoich kolegów. Można zapytać, jakie korzyści odnosi uczeń zdolny? Powinniśmy pomyśleć o sobie samych jako nauczycielach. Czy nie stajemy się coraz lepsi w jakiejś dziedzinie nauki - ucząc jej? Czy uczenie nie wymusza sprawdzania i doskonalenia naszej wiedzy, by mogły być przekazane innym w jasny sposób? Zdolni uczniowie wynoszą z takiej lekcji ogromne korzyści i niezastąpione doświadczenia.

2.Dzieci mniej zdolne lepiej radzą sobie w odpowiednio dobranej grupie. Uczeń, który przeważnie jest niezauważany w klasie, ma okazję do podzielenia się swoją wiedzą w mniej krępującej sytuacji. Kiedy nauczyciel wzywa do odpowiedzi w tradycyjny sposób, uczeń boi się poniżenia, na wypadek nieprawidłowej odpowiedzi. Zawstydzony w obecności całej klasy, obawia się zgłosić nieprzymuszenie do odpowiedzi, nie narazić się ponownie na kompromitację. W małej zespole podopieczny mniej ryzykuje. Będzie w stanie odkryć, że grupa bierze pod uwagę a może nawet ceni sobie jego pomysły.

3.Nieśmiały uczniowie także odnoszą korzyści z takiej formy zajęć. Praca w grupie niesie ze sobą poczucie akceptacji. W małym gronie nieśmiała osoba dozna większej swobody, niż gdy zmuszona jest odpowiadać z środka sali przed całą klasą.

Jak przygotować się do pracy w grupach?

1. Jak zacząć?

Jeśli mamy do czynienia z dziećmi, które pracowały grupowo i znają zasady tej formy zajęć to można zaproponować: znalezienie kolegi (lub kilku kolegów), który zainteresowany jest

wprowadzeniem technik pracy w grupie, spotkanie się, przedyskutowanie planu zajęć, podziału na grupy i przygotowanie samodzielne do pracy grupowej. W klasach I-III jest to jednak zazwyczaj nierealne. Gdy pracujemy z dziećmi, którym praca grupowa jest obca konieczne jest, aby nauczyciel w całości pokierował jej realizacją.

2. Czego uczniowie muszą się nauczyć?

Należy jasno określić, jaką wiedzę, jakie umiejętności i doświadczenia podopieczni mają osiągnąć poprzez pracę grupową. Jakie są cele? Dlaczego chcesz, by się tego uczyli? Czy jest to osiągalne? Jaki okres czasu jest wskazany, aby to osiągnąć?

3. Co należy wziąć pod uwagę przy planowaniu?

a) Czas

Określ, jak przeprowadzisz zadania w grupach. Najlepszy sposób to rozpoczęcie od wytłumaczenia zadania całej klasie, potem praca w grupach i zestawienie podsumowujące z udziałem wszystkich.

b) Miejsce

Praca w grupach zmusza do zmiany ustawienia ławek lub zmiany miejsc uczniów.

c) Materiały

Zadanie będzie bardziej atrakcyjne, jeśli będzie wymagało używania różnorodnych pomocy. Sprawdź, co jest osiągalne i uwzględnij to. Opracuj oddzielne arkusze wyników. Pamiętaj o sprawdzeniu poziomu trudności wszystkich materiałów pisemnych.

d) Pisemne regulamin

Od właściwego sformułowania i przekazania regulaminu zależy, czy grupa znajdzie rozwiązanie zadania.

Regulamin:

- musi być napisany językiem zrozumiałym dla każdego ucznia;
- może być napisany na tablicy, dużym arkuszu papieru, rozdany na kartkach każdej grupie lub każdemu uczniowi;
- musi być jasny i dokładny, by grupa mogła go przestrzegać wykonać bez pomocy nauczyciela;
- musi jasno określać przewidywane wyniki pracy grupy;
- musi być przetestowany (wykonać samemu lub poprosić o to kogoś innego).

e) sprawność pracy w grupie

Im bardziej złożone zadanie, tym więcej sprzężonej pracy uczniowie będą musieli wykonać. Prawdopodobnie będzie potrzeba poświęcenia dużej ilości czasu na nauczenie uczniów zasad współpracy w grupie. Nauczanie założeń pracy grupowej jest bardzo ważna.

4. Normy współpracy w grupie.

a) Zakres obowiązków członka grupy: aktywny udział, wspólny szacunek, wykonuje najlepiej jak może powierzone mu zadanie, w razie potrzeby prosi o pomoc i pomaga innym

b) Każdy uczeń powinien mieć przydzieloną rolę do realizacji:

Wyjaśnij, na czym ona polega i jak jest ważna misja każdego działacza grupy. Organizator jest przywódcą grupy, ma pieczę nad przestrzeganiem zasad. Pozostałe role to: sprawozdawca, protokolant, przygotowujący podsumowanie, pilnujący czasu, itp)

Rola wykonywane przez każdego ucznia powinny się zmieniać w kolejnych zadaniach.

5. Jak dzielić na grupy?

Dla niedługich zadań optymalne są grupy 4-5 osobowe. Zwiększone grupy mogą być wskazane do dłuższych zadań (zob. polecenia wielozadaniowe). Pary są dobre do ćwiczeń wymagających osiągnięcie porozumienia

Grupy muszą być różnorodne. Urozmaicone pod względem poziomu uczniów, płci itp. Ważne jest, by rozpatrzyć, jakie rodzaje osobowości znajdują się w jednej grupie. Przywódcy klasowi nie powinni być stale liderami grup. Sens pracy grupowej może zostać zachwiana, jeśli utrzyma się trwałymi podziały klasowe. Nie jest to sposób przeznaczony dla nagradzania uczniów wybitnych, ani też do podciągania słabszych. Jest to metoda pozwalająca wszystkim uczniom na aktywność.

6. Jak kontrolować pracę własną?

Wykonaj karty wyników, które wypełni każdy wychowanek, po realizacji pracy grupowej.

- karty pozwolą wychowawcy ocenić pracę każdego ucznia;
- mogą obejmować pytania, które mają kilka odpowiedzi. To zmotywuje uczniów do zawarcia w nich indywidualnych poglądów i do przemyślenia, czego się nauczyli;

7. Jak podsumowywać, by kształcić konstruktywne odniesienie do innych?

Podsumowanie powinno dotyczyć zdobytych informacji i sprawności oraz pokazania rezultatów pracy grupowej. Uwagi zapisuj na arkuszach rezultatów. Na koniec pracy omów z uczniami, jakie nowe doświadczenia zdobyli, jakie efekty pracy uzyskali, etc. W miarę nabycia doświadczeń podopieczni będą mówić raczej o tym, czego się nauczyli, a nie, w co muszą się jeszcze wprawiać.

Zgłaszaj chęć testowania nowych rozwiązań i projektów wszystkich członków grupy. Dokładnie omów każde ćwiczenie. Wymień wszystkie umiejętności konieczne do jego dobrego wyniku. Omów, co każdy z zespołów ma do zrobienia, za co jest odpowiedzialny każdy uczeń, jak właściwie zaprezentować wytwór lub wyniki, jak uczniowie zostaną oceniani. Wykonaj ćwiczenie, w którym uczniowie poddadzą próbie swoje role.

8. Co zrobić, jeśli grupy wymykają się spod kontroli?

Przerywaj pracę w grupach i omów ją. Wylicz zachowania powodujące problemy. Określ, którzy podopieczni nie wykonują indywidualnych ról i wyjaśnij, że wszyscy są odpowiedzialni za właściwe rozwiązanie zadania. Role służą do opracowania określonych zachowań w kategoriach odpowiedzialności. Jeśli naruszone są naczelną reguły postępowania w klasie zwracaj się z prośbą, by członkowie grup to rozważyli i znaleźli rozwiązanie.

9. Co począć, gdy pojawia się spór wewnątrz grupy?

Nie osądzaj. Poproś grupę, by przemyślała, co się stało i znalazła rozwiązanie.

Jak przeprowadzić pracę w grupach?- Czyli etapy pracy na zajęciach.

Orientacja- nauczyciel formułuje cele pracy, wskazuje sposoby ich osiągnięcia, mobilizuje i wspiera do organizacji pracy w grupie. Nie ogranicza jednak pomysłowości uczniów, raczej naprowadzi do poszukiwania indywidualnych sposobów osiągnięcia wyznaczonych dążeń.

Nauczyciel decyduje czy poszczególne role przydzielić czy zlecić to uczniom (w zależności od zakładanego celu lub umiejętności dzieci, w pracy omawianą formą).

Działanie – uczniowie wspierani przez nauczyciela projektują pracę w grupach, potem wypełniają ją według przyjętego planu i podziału pracy.

Ewaluacja - wychowankowie samodzielnie lub wspierani przez opiekuna dokonują ewaluacji wykonanych zadań. Wartościują jakość wykonanej pracy. Weryfikują, czy udało im się sprostać zadaniu i czy osiągnęli cele wskazane przez nauczyciela. Oceniają, które etapy pracy zostały wykonane lepiej niż przewidywano, a które należy jeszcze dopracować. Dyskutują nad przyczynami sukcesu lub porażki.

Refleksja - każdy uczeń indywidualnie ocenia swój udział w pracy grupowej, swoje mocne i słabe strony oraz stadium opanowania wskazanych do realizacji zadania umiejętności. Może podzielić się swoimi przemyśleniami z opiekunem lub kolegami albo pozostawić je dla siebie. Uczeń ma, więc sposobność wysnucia wniosków odnoszących się do dalszej pracy i rozwoju.

Innowacja- wszystkie zdobyte nowe doświadczenia i przemyślenia wykorzystujemy podczas realizacji podobnego lub tego samego zadania. Przechodząc przez kolejne etapy pracy wartościujemy przydatność wprowadzonych zmian, co zapewne doprowadzi uczniów do dokonywania kolejnych ewaluacji. Kształcenie może nabrać, więc cyklicznego charakteru. Innowacja i ewaluacja i z nią związana cykliczność zapewne sprzyja transferowi wiedzy.

Zawarta tu treść jak już wspomniałam wynika z potrzeby odpowiedzi na wątpliwości, które zrodziły się podczas planowania zajęć, na których zamierzałam wprowadzić pracę w grupach.

Obawiam się, że pytani, a tym bardziej próba odpowiedzi na nie, mogą wydać się doświadczonym pedagogom zbyt oczywiste obojętnie poświęcać im czas. Wiem jednak, że są osoby, które mają lub będą miały podobne dylematy podczas kilku pierwszych prowadzonych przez siebie zajęć.